

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана

« 31 » 08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія економіки, праці та зайнятості

для студентів

Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність:	054 Соціологія
Освітній рівень:	бакалавр
Освітня програма:	Соціологія
Вид дисципліни:	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	20 <u>24</u> /20 <u>25</u>
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: проф. Володимир СУДАКОВ, доц. Євгенія МОРОЗ

Пролонговано: на 2025/2026 н.р. Червонська «28» 08 2025 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20___/20___ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20___ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2024

Розробники:

Володимир СУДАКОВ, завідувач кафедри теорії та історії соціології, доктор соціологічних наук, професор;

Микола ТУЛЕНКОВ, професор кафедри галузевої соціології, доктор соціологічних наук, професор;

Євгенія МОРОЗ, доцент кафедри теорії та історії соціології, кандидат соціологічних наук.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри теорії та історії соціології

 Володимир СУДАКОВ

Протокол № 17 від 18 08 2024 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2024 року № 7

Голова науково-методичної комісії

 Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – формування в студентів системних знань з соціології економіки, праці та зайнятості та набуття ними відповідних умінь і навичок їх використання в перебігу проведення соціологічних досліджень з різних аспектів соціально-економічного життя сучасного суспільства.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- 1) знати основні питання загальної соціології, методології та методів соціологічного дослідження.
- 2) володіти елементарними навичками програмування соціологічного дослідження та використання емпіричних методів соціологічного аналізу.

3. Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Соціологія економіки, праці та зайнятості» є обов'язковою навчальною дисципліною, яка входить до освітньої програми професійної підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», спеціальності «соціологія». Вона передбачає вивчення наукових засад, предметного поля, понятійного апарату, генези, структури, функцій, закономірностей розвитку соціально-трудової сфери, формування ринку робочих місць, економічного життя та системи соціально-економічних відносин, а також економічної культури, поведінки та діяльності суб'єктів господарювання в умовах ринкової економічної системи.

У перебігу вивчення дисципліни передбачається набуття студентами вмінь і навичок роботи з науковою літературою, критичного опрацювання та осмислення першоджерел, оцінювання методологічних і пізнавальних можливостей соціологічних теорій економіки, праці та зайнятості в перебігу соціально-економічного розвитку українського суспільства, а також здатностей дослідження суб'єктів економічної діяльності різних рівнів в умовах глобальних змін і суспільних трансформацій. Отримані знання та навички сприятимуть підвищенню фахового рівня та професійної компетентності майбутніх соціологів у вивченні різних аспектів економічного життя сучасного соціуму.

Програма дисципліни складається з двох змістових частин: «Соціологія економіки як галузь знання. Соціологічні виміри економічного життя суспільства» та «Праця як атрибутивне соціальне явище та процес ресурсного забезпечення життя людей: провідні тенденції інституціональної організації трудових відносин та комунікацій в суспільному житті».

4. Завдання (навчальні цілі):

- надання студентам фундаментальних знань про науковий статус, структуру, предметне поле, основні закони, поняття та категорії, ключові теорії, концепції та напрями перспективних досліджень економічного життя сучасного суспільства, а також про місце соціології економіки, праці та зайнятості в системі сучасного соціологічного знання;
- набуття студентами необхідних умінь і навичок застосування соціологічного підходу до аналізу різних аспектів економічного життя та трудової діяльності індивідів і соціальних груп, вивчення їхньої економічної культури, моделей поведінки та діяльності як суб'єктів соціально-економічних перетворень у сучасному суспільстві;
- розширення в студентів наукового кругозору щодо впливу глобальних соціально-культурних та організаційно-інституційних чинників на розвиток економічного життя та світового господарства, а також щодо впливу соціальних умов і можливостей використання новітніх організаційно-правових форм і механізмів підвищення рівня ефективності трудової діяльності на зайнятості населення у транзитивному суспільстві.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування таких компетентностей:

- СК09. Здатність визначати теоретико-методологічні засади й формулювати ключові результати досліджень окремих галузей соціологічного знання.
- СК10. Здатність здійснювати соціологічний аналіз соціальних структур і процесів на мікро,- мезо- та макрорівні.

- СК14. Здатність визначати, проектувати та прогнозувати дії соціальних механізмів стабільного функціонування та розвитку організаційних систем менеджменту та маркетингу;

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання: (1) знати; 2) вміти; 3) комунікація; 4) автономність та відповідальність		Форми викладання та навчання	Методи оцінки та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати науковий статус, генезис, ключові теорії, концепції та моделі, а також структуру, функції та понятійний апарат соціології економіки, праці та зайнятості	лекції, практичні заняття, самостійна робота	усна відповідь, тематична доповідь, контрольна робота	20
1.2	Знати закономірності та принципи соціології економіки, праці й зайнятості, а також механізми формування економічної поведінки, мотивації праці, основні форми зайнятості та способи розв'язання безробіття	лекції, практичні заняття, самостійна робота	усна відповідь, тематична доповідь, контрольна робота	20
2.1	Вміти аналізувати соціальні аспекти праці та зайнятості, а також економічну культуру, поведінку й діяльність суб'єктів ринкової економіки різних сфер господарювання	лекції, практичні заняття, самостійна робота	усна відповідь, тематична доповідь, контрольна робота	20
2.2	Вміти виокремлювати головні проблеми функціонування суб'єктів економічної та трудової діяльності та умови розвитку економічного життя сучасного соціуму	лекції, практичні заняття, самостійна робота	усна відповідь, тематична доповідь, контрольна робота	20
4	Вміти самостійно здійснювати аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність з різних аспектів праці, зайнятості та економічного життя сучасного соціуму	практичні заняття	тематична доповідь, науково-дослідне практичне завдання	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни з програмними результатами навчання:

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	4
Програмні результати навчання (назва)					
ПРН13.Застосовувати інструментарій соціологічної науки в дослідженні різних сфер суспільного життя.	+	+	+	+	+
ПРН14.Визначати теоретико-методологічні засади дослідження окремих галузей соціологічного знання.	+	+	+	+	+
ПРН18.Визначати, проектувати та прогнозувати соціальні механізми стабільного функціонування та розвитку організаційних систем менеджменту і маркетингу			+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання знань студентів:

-семестрове оцінювання:

1) оцінювання активної роботи студентів (усних відповідей, тематичних доповідей, практичних завдань) під час проведення практичних занять (РН1.1; РН1.2; РН2.1; РН2.2; РН4) – **40/24 балів**;

2) виконання 2-х контрольних робіт (РН1.1; РН1.2; РН2.1; РН2.2; РН4) – **20/12 балів** (2 роботи по 10 максимальних балів або по 6 мінімальних бали за кожною);

-**підсумкове оцінювання:** письмовий іспит (РН1.1; РН1.2; РН2.1; РН2.2) у формі тестових завдань (40 завдань по 1 балу) - максимальна оцінка складання іспиту становить - **40 балів**, а мінімальна оцінка успішного складання іспиту – **24 бали**.

-умови допуску до підсумкового іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо протягом семестру він набрав менше ніж **36 балів**; такий студент допускається до іспиту за умови написання комплексної контрольної (або реферативної) роботи, яка за змістом і обсягом відповідає кількості неопрацьованих ним тем дисципліни протягом семестру.

7.2 Організація оцінювання:

1. Практичні заняття оцінюються за фактом їхнього реального проведення, а бали накопичуються студентами протягом усього семестру.

2. Контрольні роботи виконуються студентами самостійно в межах аудиторних практичних занять: контрольна робота 1 - після вивчення тем 1-6; контрольна робота 2 - після вивчення тем 7-10.

7.3 Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і практичних занять

№ теми	Номер і назва теми	Тема: Структура навчального дисципліни. Тематичний план лекцій і практичних занять		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1. Соціологія економіки як галузь знання. Соціологічні виміри економічного життя суспільства				
1	Науковий статус, предмет, структура та функції соціології економіки	2	4	6
2	Історико-соціологічний вимір соціології економіки	2	2	6
3	Основні закони, принципи та ключові категорії соціології економіки	2	2	6
4	Ресурсний підхід в соціології. Основи теорії капіталів	4	2	5
5	Господарчі інститути, організації та спільноти як компоненти економічного життя сучасного соціуму	2	2	5
6	Розуміння стратегій функціонування сучасних світових соціально-економічних систем крізь призму соціологічних теорій	2	2	5
2. Праця як атрибутивне соціальне явище та процес ресурсного забезпечення життя людей: провідні тенденції інституціональної організації трудових відносин та комунікацій в суспільному житті				
7	Праця як організаційна та ресурсна основа суспільного життя: специфіка соціологічного тлумачення соціально-інтегративного статусу праці та її суспільної значущості. в умовах новітніх соціальних змін.	4	2	8
8	Функціональні та дисфункціональні прояви постіндустріальної модернізації світового та регіональних ринків праці: зростаючий вплив ТНК, формування нових бізнес-мереж, посилення ролі професійної освіти та тенденції інтелектуалізації праці, інтенсифікація процесів трудової міграції, виникнення нових форм відчуження праці, експлуатації, трудових конфліктів, конкуренції, корупції у сфері праці, глобалізація феномену «капіталу без праці».	4	4	10
9	Розподіл праці та специфіка технологічних моделей зайнятості у сфері праці та ризики посилення безробіття.	4	4	8
10	Стимулювання праці та регуляція конкурентних взаємодій на ринку праці	2	4	5
Всього:		28	28	64

Загальний обсяг дисципліни – 120 годин, в тому числі:

лекції – 28 годин;

практичні заняття – 28 годин;

самостійна робота – 64 години.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Вакуленко С.М. Соціологія праці: Навч.-метод. посібник / С.М. Вакуленко. - К.: Знання, 2008.- 262 с., С. 11- 82; 107- 160; 175-203.
2. Гіденс Е. Праця та економічне життя / Ентоні Гіденс // Соціологія. – Київ: Основи, 1999. – 726 с., с. 621-643.

3. Зухба О.М. Економічна соціологія. Навчальний посібник / Зухба О.М., Ляшенко Л.І. . – Донецьк: ДонНТУ, 2013. – 161 с., с. 9-34.
4. Коваліско Н. Основи економічної соціології: навч.-метод. посібник / Н.В.Коваліско, А.І.Кудринська. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. – 442 с., с. 8-15, 51-132.
5. Лукашевич М.П. Соціологія економіки: Підручник / М.П. Лукашевич. – К.:Каравела, 2005.–288 с., С. 7-22; 23-46; 76-85; 116-130; 136-154; 158-168; 175-190; 236-249; 258-273.
6. Лукашевич М.П. Соціологія праці: Підручник / М.П. Лукашевич. – К.: Либідь, 2004. – 440 с., С. 6-16; 33-62; 76-83; 95-102; 110-120; 167-176.
7. Мороз Є. Теоретико-методологічні засади концепції культурної репродукції П.Бурдьє: можливості використання на сучасному етапі розвитку соціологічної теорії / Є.Мороз // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: Збірник наукових праць.Вип.26(1) – К.: Логос, 2015. – С.14-21.
8. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / Під заг ред. В.І. Воловича. - К.: Центр духовної культури, 1998. – С.43-44; 45; 45-47; 79-83; 414-419; 434-437; 455-457.
9. Судаков В.І. Теоретичні стратегії сучасних соціологічних досліджень праці як соціально-інтегративного процесу // Ринок праці та зайнятість населення. – 2012. - №4. - С. 9-14.
10. Судаков В.І Ресурсні детермінанти процесу трансформації праці та зайнятості // Ринок праці та зайнятість населення. - 2015.- №1.- С.34-38.

Додаткові:

1. Буткалюк В. Нерівність за умов економічної глобалізації: емпіричний соціологічний вимір / В.Буткалюк // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2020. - №1. – С.66-85.
2. Буткалюк В. Соціально-економічні наслідки пандемії COVID-19 в Україні / В.Буткалюк// Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2021, № 4. – С.24-42.
3. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму: пер. з нім./ М.Вебер. -К.: Основи,1994. - 269с., с.27-87.
4. Дарендорф Р. У пошуку нового строю. Лекції на тему політики свободи у ХХІ столітті пер з нім. А.Орлан. - К., 2006. – С. 40-56.
5. Економічна соціологія: Навч. посібник / За ред. В.М.Ворони, В.Є.Пилипенка.– К.: Інститут соціології НАН України, 1997. – 328 с., С. 7-30, 67-107.
6. Коваліско Н.В. Економіка і соціологія нерівності: емпіричний вимір глобальних тенденцій України / Коваліско Н.В., Макеев С.О. // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2018. - №3, С.5-24.
7. Лібанова Е.М. Ринок праці: Навч. посіб. / Е.М. Лібанова.– К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 246 с., С.10-35.
8. Малюк А. К.Маркс про роль капіталізму в формуванні всесвітньо-історичних відносин / А.Малюк // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2019. - №1. - С.73-91.
9. Матвеев С.О. Соціологічний аналіз економічних інститутів / С.О.Матвеев, Л.І.Лясота // Економічна соціологія. - Суми: Університетська книга, 2006. - 184 с., С.68-77.
10. Мороз Є. Соціальні суперечності процесу репродукції культурного капіталу в контексті пострадянських трансформацій / Є.Мороз // Проблеми розвитку соціологічної теорії: матеріали XIV Міжнар.наук.-практичної конференції «Проблеми розвитку соціологічної теорії: Структурні зміни та соціальна напруженість», 25-26 травня 2017 р. (м.Київ). – К.: Логос, 2017. – С. 106-109.
11. Мороз Є. «Креативне суспільство» сучасності: чи може розум гарантувати капітал? / Є.Мороз // Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених «Об'єднані наукою»: перспективи міждисциплінарних досліджень. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. - С. 117 – 119.
12. Мороз Є. Моделювання взаємозв'язку ринкових трансформацій та динаміки соціально-економічних показників в Україні: регіональний аспект / Є.Мороз, Джоанна Стуглик, В.М.Семцов, С.Ф.Цуркан // Агросвіт. - №4. – 2020. – С. 44-51.

13. Петрушина Т. Соціально-трудові відносини у сфері матеріального виробництва (за даними першого всеукраїнського опитування робітників) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2016. - №4. - С.63-84.
14. Пилипенко В.Є. Спеціальні та галузеві соціології: Навч посіб. / Пилипенко В.Є., Попова І.М., Танчер В.В. та ін. - 2-е вид. - К.:ПЦ «Фоліант», 2007. – С.33-45; 44-87; 94-106.
15. Судаков В.І. Глобальні детермінанти конфліктних взаємодій в сучасних моделях зайнятості // Публічне урядування. - 2017.- № 3. - С.351-358.
16. Судаков В.І. Проблема ідентифікації новітніх соціальних змін в соціологічних теоріях глобалізації // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. – 2019. - №3 (42). - С.4-10.
17. Судаков В.І. Суперечності соціальної диференціації та перспективи розвитку трудових практик в сільських спільнотах України / Судаков В.І., Лапіна В.В. // Аграрна освіта і наука: соціально-філософське осмислення: монографія / О. І. Заздравнова, А. І. Кравцов, О. М. Голікова та ін. ; за заг. ред. О. І. Заздравнової; Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Харків: ФОП Бровін О. В., 2020. – С.334-344.
18. Толстих Н. Рівень життя населення України за умов економічної нестабільності / Н.Толстих // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуск 7 (21) / Головні редактори д.екоп.н. В.М.Ворона, д.соціол.н. М.О.Шульга. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2020. – 547 с., с. 184-192.
19. Туленков М.В. Соціологія праці та зайнятості в сучасному соціологічному дискурсі// Ринок праці та зайнятість населення. Соціологія праці та зайнятості: шляхи інституціоналізації та перспективи розвитку: зб. наук. пр. – К.: ІПК ДСЗУ, 2016. – С. 7-11.
20. Шніцер Н. Порівняння економічних систем: пер. з англ./ Н.Шніцер .- К.: Основи, 1997.- С. 23-54.
21. Sudakov V.I. The labor division as the archetypal source of social integration, social conflicts and social tension in the European public space // Public management – 2018. - N 3.(8). – P 335-343.
22. Brown Ph., Scase R. Higher Education and Employment in a Post-industrial Society // The Student's Companion in Sociology. -. Oxford: Blackwell,1997 – P.186-193
23. Ritzer G. McDonaldization and Globalization// The Student' Comianion in Sociology. - Oxford: Blackwell,1997 – P. 220-225.